

KAS NOORTE OSALUSE NOORSOOTÖÖS MÄÄRAVAD KODUKOHA VÕIMALUSED VÕI NOORTE HUVID?

Katrin Pihor
Poliitikauuringute keskuse Praxis majanduspoliitika hindamiskspert-projektjuht

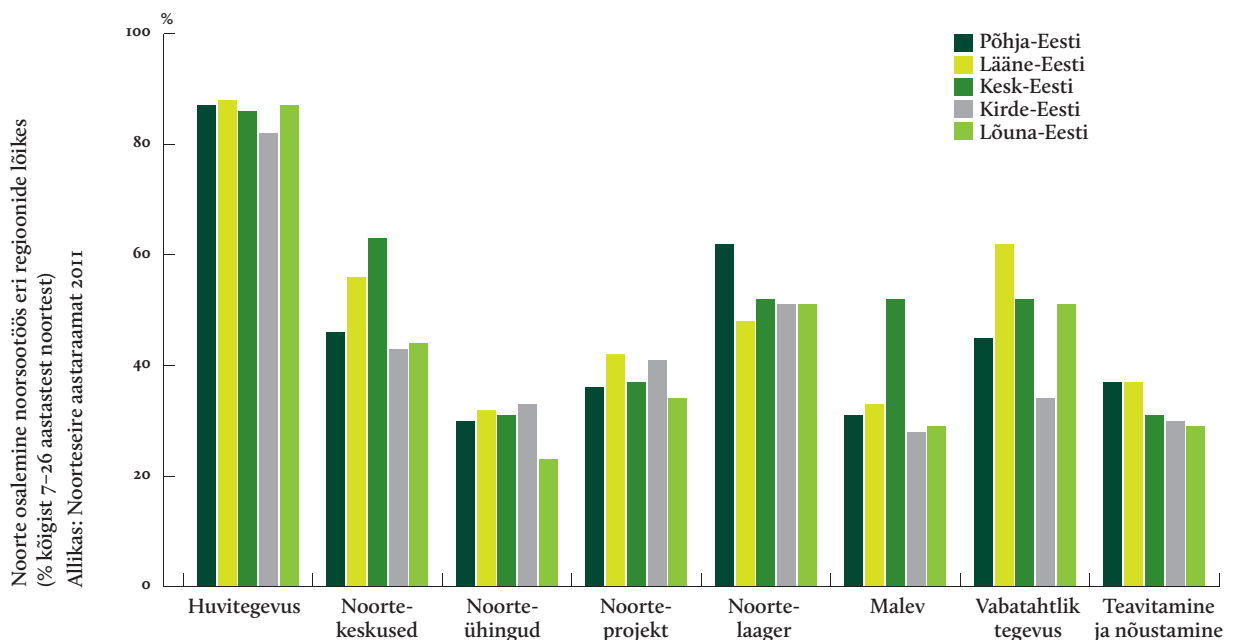
Noorsootöö strateegias on rõhutatud, et noorsootöö peab lähtuvalt noorte vajadustest, soovidest ja huvidest, looma neile tingimused arendavaks tegevuseks. Selleks, et noorsootöö keskmes oleks noor ja tema personaalne ning sotsiaalne areng. Tuleb aga teada saada, mis noort huvitab ja mida ta vajab.

Noorsootöös on oluline pakkuda noortele võimalikult eripalgelisi ja mitmekülgseid juhendatud vaba aja veetmise võimalusi, sest ilma proovimata ei oska ju öelda, milline tegevus on meeldiv või milline vastukarva.

Paraku ei ole aga kõikide noorte võimalused noorsootöös osaleda võrdsed, sõltudes otseselt nii omavalitsuse suuruselt, asukohast ja üldisest võimekusest kui ka noore ja tema perekonna toimetulekust. Ei saa võrrelda eri tüüpi huviringide arvu näiteks Pärnus ja Alutagusel. Seetõttu võib oletada, et mida väiksem on omavalitsus ja mida vähem on noori, seda väiksem on võimaluste mitmekesisus ja seda keerulisem on noorel leida just endale sobiv tegevus oma kodukohas.

2011. aasta sügisel Praxis ja Eesti Noorsootöö Keskuse koostöös noorte seiresüsteemi raames teostatud uuringu tulemustes ilmnesid suurimate erinevustena Kirde-Eesti noorte tagasihoidlik osalus vabatahtlikus tegevuses, eriti võrreldes Lääne-Eesti noortega, Lõuna-Eesti noorte vähene kaasatus noorteühingutesse ning Kesk-Eesti noorte suur malevaaktiivsus. Lisaks paistab silma Põhja-Eesti noorte tubli noortelaagrites osalemine ning Kesk-Eesti noorte huvi noortekeskuste vastu. Huvitegevuses osalemine on aga kõigis piirkondades ühtlaselt kõrgel tasemel.

Maakondade lõikes esineb mitmeid erinevusi ka noorsootöö struktuurides, mis peegeldavad kohalike omavalitsuste valikuid noorsootöö korraldamisel. Harjumaa paistab silma huvihariduse kesksena – 210 huvikooli kõrval tegutseb vaid 43 noortekeskust. Samalaadne erinevus on näha ka Pärnumaal – 37 huvikooli ja 12 noortekeskust ning Tartumaal, kus on 47 huvikooli ja 20 noortekeskust. Kahjuks ei koguta Eestis statistikat selle kohta, milliseid huvitegevusi pakutakse näiteks koolide või külakeskuste ja seltside juures tegutsevates huviringides. Seetõttu võib vaid arvata, et nendes maakondades, kus huvikoolide arv on väiksem, on ehk tugevamalt arenenud huviringid.

Ka noortekeskuste töö korraldamisel on maakonniti mitmeid erinevusi. Kui näiteks võrrelda noorte arvu poolest ühte suurusjärku kuuluvat Läänemaad ja Saaremaad, siis on Läänemaal üks noortekeskus iga 728 noore kohta, samas kui Saaremaal on üks noortekeskus 2300 noore kohta.

Erinevad on ka noortekeskuste vormi valikud. Nii toimub Jõgevamaal noortekeskuste töö korraldamine pigem mittetulundusühingute ja sihtasutuste kaudu, samas kui Hiiu- ja Raplamaal on kõik tegutsevad noortekeskused kohaliku omavalitsuse hallatavad asutused. Sellisel korraldusel on jällegi omad plussid ja miinused – mittetulundusühinguna ollakse küll rohkem sõltumatud otsuste kujundamisel, samas annab side omavalitsusega suurema kindluse finantseerimisel.

Noorte endi roll

Kuidas tagada, et noortel oleks võimalus end proovile panna ja avastada just need tegevused, mille vastu neil kõige suurem huvi on? Noorte huvide ja võimaluste kokkuviiimisel on oluline roll noortel endil. See eeldab noorte suuremat kaasatust, noorte julgustamist ja usaldamist. Sageli kurdetakse, et noored on passiivsed, ent tihti taandub tegelik probleem usalduse, eestvedamise ja julgustamise puudumisele. Siinkohal tuleb mängu ka noorte omavaheline suhtlus, noorelt-noorele noorsootöö. Näitavad ju noorsootöö uuringu tulemusedki, kui oluline on sõprade roll noorsootöö tegevustes osalemisel. Seega tuleks noorte sõpruskondi julgustada ise välja pakkuma huvitavaid tegevusi – olgu see siis korvpalliväljaku korrastamine või piljarditurniiri korraldamine.

Tähtis koht noorte huvide peegeldamisel on noortekeskustel, mis annavad noortele võimaluse ise valida, millal tulla, millal minna, millega tegeleda. Mitmete omavalitsuste kogemus näitab, et noortekeskus võib toimida väga tõhusalt noorsootöö eesmärkide saavutamisel. Selleks aga on vaja pakkuda midagi enam kui vaid ruum, mõned piljardilauad ja internetiühendusega arvuti. Alustada võiks näiteks hea erialase ettevalmistusega noorsootöötaja palkamisest, kes noori innustaks ja toetaks.

Seega tuleb noorsootöö kavandamisel arvestada, et noorsootöö on oma olemuselt tugevalt lokaalse iseloomuga avalik teenus. Kui töö- ja elukoha vaheline pendelränne on täiskasvanute puhul järjest kasvanud, ning inimeste liikumisareaal ületab sageli ühe omavalitsuse piire, siis noorsootöö puhul need suundumused ei kehti.

Noorsootöö tegevuste planeerimisel tuleb arvestada, et noorte liikumisvõimalused on sageli piiratud – neil ei ole isiklikku liiklusvahendit ning ka vanematel ei ole võimalik alatihti oma lastele transporti pakkuda. Seega on noorte osalemine noorsootöös sageli piiratud just kohapeal pakutavate võimaluste või ühistranspordi sihtkohtadega.

Noorte kui ressursi kasutamine ning nende hoidmine kodukohas sõltub suuresti sellest, kui palju arvestatakse nende huvide ja soovidega, kui häid võimalusi suudetakse pakkuda noore arenguks. Noored on tänuväärne sihtrühm – värsked maailmavaade ja uued põnevad ideed võivad anda hoogu kogu kohaliku kogukonna arengule, kuid noorte kaasamine vajab kindlasti läbimõtlemist, julgustust ja sihipärast tegevust ka omavalitsuste poolt.

Noorteseirest

2010. aastal ellu kutsutud noorteseire on loodud eesmärgiga arendada teadmispõhist noortepoliitikat Eestis. Noorteseire rajaneb põhimõttel, et noorsootöötajad, noorsootöö korraldajad ja teiste valdkondade esindajad peavad tundma noorte vajadusi ja ootusi ning tuginema otsuste tegemisel neile teadmistele. Noorteseire raames kogutakse ja esitatakse noorte eluolu muutusi kajastavaid indikaatoreid, viiakse läbi noorte eluolu puudutavaid uuringuid ja analüüse ning antakse välja Noorteseire aastaraamatut.

Vaata lähemalt noorteseirest: www.noorteseire.ee

Noorteseire süsteemi arendamise ja rakendamisega seotud tegevusi rahastatakse Euroopa Liidu struktuuri- ja riikliku struktuuritoetuse vahenditest Eesti Noorsootöö Keskuse eelarve kaudu „Perioodi 2007 – 2013 struktuuritoetuste seaduse” ja programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine” alusel.

Noorsootöösutuste arv maakonniti

	Teavitamis- ja nõustamiskeskused	Osaluskoogud *	Huvikoolide arv	Keskmine õppurite arv	Noorte arv huvikoolide kohta	KOV hallatavad avatud noortekeskused	MTÜ-d/sihtasutused avatud noortekeskusena	Noorte arv noortekeskuse kohta	Alaaliste komisjonid (AEK)	AEK-i suunatud noorte osakaal kogu vanuserühmast	7-26 aastaste noorte arv
Kogu Eesti	20	77	416	138	773	141	69	1532	67		321705
Harjumaa	3	7	210	133	544	37	6	2656	24	2%	114211
Hiiumaa	1	3	2	73	1454	5	0	582	1	4,6%	2908
Ida-Virumaa	1	5	29	218	1345	9	7	2438	5	2,5%	39010
Jõgevamaa	1	3	7	97	1441	0	11	917	2	2,4%	10087
Järvamaa	1	7	14	73	697	11	3	697	3	2,3%	9752
Läänemaa	2	7	7	12	1039	7	3	728	1	2,8%	7276
Lääne-Virumaa	1	4	11	138	1644	11	7	1005	1	2,5%	18087
Põlvamaa	1	3	6	124	1395	5	3	1046	1	2%	8370
Pärnumaa	1	4	37	129	611	10	2	1885	10	2,5%	22618
Raplamaa	1	5	7	100	1429	13	0	769	4	3%	10003
Saaremaa	1	7	7	108	1322	2	2	2314	1	0,9%	9255
Tartumaa	3	7	47	171	765	10	10	1797	4	2,7%	35948
Valgamaa	1	5	6	102	1535	7	3	921	2	1,9%	9209
Viljandimaa	3	7	210	133	544	37	6	2656	24	2%	114211
Võrumaa	1	6	13	114	777	0	8	1263	1	1,3%	10106

* Maakondlikud noortekogud (igas maakonnas üks) ja kohalike omavalitsuste juures tegutsevad noortevolikogud

Allikas: Noorteseire aastaraamat 2011